

Keskkonnaministri 04.04.2023 käskkirja nr 152 muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõukohase käskkirjaga muudetakse toetuse andmise tingimusi keskkonnaministri käskkirjas 04.04.2023 nr 152 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2024–2029 tegevuskava ja eelarve kinnitamine kliimamuutustega arvestamiseks ja kliimavaldkonna teadlikkuse tõstmiseks”. Keskkonnaministeeriumi sõna asendati keskkonnaministri 12.12.2022 käskkirjas nr 429 kõikides käänetes kliimaministri 03.07.2023 käskkirjaga 262 Kliimaministeeriumi sõnaga.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi kliimaosakonna nõunik Maris Arro (e-post maris.arro@kliimaministeerium.ee, tel 626 2986), rohereformi osakonna nõunik Asta Tuusti (e-post: asta.tuusti@kliimaministeerium.ee) ja Karen Silts (e-post: karen.silts@kliimaministeerium.ee) ning finantsosakonna struktuuritoetuste nõunik Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Käskkirja eelnõu juriidilise ekspertiisi teostas Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (e-post rene.lauk@kliimaministeerium.ee, tel 626 2948).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest punktist, millega täpsustatakse toetuse andmise tingimusi keskkonnaministri 04.04.2023 käskkirjas nr 152. Eelarve kogumaht väheneb.

Toetust antakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi rakenduskava) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 4 „Kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise“ raames kliimaeesmärkide elluviimiseks.

Projekt on kooskõlas Läänemere strateegiaga, „Kliimamuutustega kohanemise arengukavaga aastani 2030“, panustab kliimapolitiika korraldamisse, omab mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava erieesmärgile ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele (kooskõla kinnitab ka §-s 2 ja 4 sätestatud näitajatesse panustamine). Projekt panustab toetuse andmise eesmärkidesse, sh „Eesti 2035“ sihti „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“.

Käskkirja punktiga 1 muudetakse keskkonnaministri 04.04.2023 käskkirja nr 152 punkti 3. Punkti muutmise vajadus on tingitud asjaolust, et 1. juulist 2023.a moodustati Kliimaministeerium ja toetatavad tegevused on muutunud ning samuti ka nende koordineerimine Kliimaministeeriumis. Rakenduskava sai samuti muudetud, et toetada tänaseks kujunenud vajadusi kliimaga seotud eesmärkide tõhusamaks täitmiseks. Kliimaministeeriumis tegelevad käskkirja elluviimisega mitmed osakonnad (kliimaosakond, rohereformi osakond, kommunikatsiooniosakond), siis täpsustakse nende omavaheline tööjaotus juhtrühmas.

Punktiga 2 muudetakse käskkirja lisa 1. Kuna muudatusi seoses Kliimaministeeriumi moodustamisega on palju, siis õigusselguse huvides muudetakse käskkirja lisa 1 terviktekstina.

Käskkirja lisa 1 punkti 1.2 täpsustatakse, sest toetust eraldatakse praegu juba Eesti riigi 2024–2027. aasta eelarvestrateegia programmi „Keskkonnakaitse ja -kasutus“ meetme „Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“ tegevuse „Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine“ tulemuste saavutamiseks.

Keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi peamiseks strateegiliseks aluseks on Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030, millega on määratletud pikaajalised arengusuunad looduskeskonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjust ümbritsevale looduskeskonnale, elurikkusele ja inimesele. Programm arvestab nii keskkonnastrateegias, keskkonnavaldkonda puudutavates poliitika põhialustes ja muudes keskkonnateemalistes arengukavades kavandatud eesmärged. Programmi tegevused panustavad arengustrateegia „Eesti 2035“ sihtidesse: inimene, ühiskond, majandus, elukeskkond ja riigivalitsemine. Strateegilised alused, millele programm tugineb, on ümberkujundamisel. Programmi elluviimine panustab Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030 (edaspidi KOHAK) eesmärkide saavutamisse.

Käskkirja lisa 1. punkti 3.1 muudetakse.

Käskkirja tegevus on koosõlas Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavaga perioodiks 2021–2027. Rakenduskava prioriteedi „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 4 „Kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise“ raames toimub kohalike omavalitsuste ja avaliku sektori kliimavõimekuse ning elanike teadlikkuse suurendamine kliimamuutustega seotud riskidest ja võimalustest. Toetatavad tegevused aitavad kaasa KOHAK üldeesmärgi saavutamisele, suurendada Eesti riigi regionaalse ja kohaliku tasandi valmidust ja võimet kliimamuutuste mõjuga kohanemiseks, mis on ka erieesmärgi rakendamisel aluseks. Tegevusega soovitakse suurendada riigi- ja kohaliku tasandi kliimamuutuste alast teadlikkust läbi kohanemist ja leevendamist käsitlevate teabekampaaniate, koolituste, teabepäevade ja haridusprogrammide, andmete kättesaadavuse parandamise, kliima- ja keskkonnahariduse arendamise ning kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise teadlikkuse ja võimekuse parandamise.

Kohanemismeetmete rakendamise peamine väljund on üldsuse suurem teadlikkus ning kliimariskide juhtimise ja operatiivse valmisoleku tagamine.

Punktis 3.1.1 tuuakse välja, et kliimavaldkonna teadlikkuse suurendamiseks viiakse ellu erinevaid kommunikatsioonitegevusi nagu teabekampaaniaid, koolitusi ja teabepäevi, luuakse kliimasaadikute võrgustik, koostatakse info- ja koolitusmaterjalid ning viiakse läbi kliimakursusi. Punkti muutmise vajadus on tingitud asjaolust, et seoses 1. juulist 2023. aastal loodud Kliimaministeeriumi ning rohereformiüksuse loomise ja kliimaosakonna liikumisega selle üksuse alla, käsitletakse kliimakommunikatsiooni laiemalt rohereformi kommunikatsiooni all ja eraldi kliimakommunikatsiooni strateegiat edaspidi ei koostata, lisaks on Kliimaministeeriumi loomisega kohalike omavalitsuste suunalised tegevused oluliselt täpsustunud.

Toetatav tegevus aitab kaasa KOHAK üldeesmärgi saavutamisele, suurendada Eesti riigi, regionaalse ja kohaliku tasandi valmidust ja võimet kliimamuutuste mõjuga kohanemiseks. Lisaks panustab toetatav tegevus KOHAK meetmesse 6.1. „Riskijuhtimise tõhustamine ning riigi- ja KOV-ide asutuste töötajate kliimamuutustega kaasnevate riskide maandamise võimekuse tagamine.“ ja meetmesse 6.2. „Koolieelsete õppeasutuste, üldharidus- ja huvikoolide, keskkonnahariduskeskuse ning kutseõppeasutuste kliimamuutuste mõjuga kohanemise toetamine.“. Samuti on tegevus otseselt seotud „Eesti 2035“ tegevuskava tegevustega „Rohepöördesse panustavate lahenduste ulatuslikum kasutuselevõtt ja

planeerimine koostöös KOVidega kliimamuutuste leevendamiseks, kliimamuutuste mõju vähendamiseks ja nendega kohanemiseks, elurikkuse suurendamiseks ja säilitamiseks, elukeskkonna mitmekesistamiseks“ ning „Strateegilise planeerimise (riigi, KOVide ja regionaalsel tasandil) ja riigieelarve korrastamine, sh kesksete teemade (nt säästev areng, kultuur ja keel, regionaalareng, kliimaeesmärgid, sooline võrdõiguslikkus ja võrdsed võimalused) tervikliku käsitlemise tagamine ning ruumilise arengu koordineeritud kavandamine“.

Kõigi käesoleva projekti raames toetatavate tegevuste väljundite osas korraldatakse vähemalt projekti elluviija poolt inimeste, sh KOVide teadlikkuse tõstmiseks infopäev, vmt avalik üritus kliimamuutuste mõjudest teadlikumaks saamiseks ja selles suunas tegutsemise suunamiseks.

Tegevus panustab PO2 erieesmärgi tulemusnäitajasse PSR09 “Osakaal inimestest, kes on kliimamuutuste mõjudest teadlikud ja tegutsevad” saavutamisse.

Tegevus panustab PO2 erieesmärgi väljundnäitajasse PSO11 “Kohalike omavalitsuste arv, kus on toimunud koolitused, seminarid ja infopäevad ja/või kus on rakendatud kliima kohanemise ja leevendamise meetmeid” saavutamisse.

Punktis 3.1.2 lisatakse, et toimub teabe- ja juhendmaterjalide väljatöötamine. Selle alla on hõlmatud kohalike omavalitsuste energia- ja kliimakavade kvaliteedi parandamine, et tagada nende võrreldavus ning leida täiendamist vajavad andmelüngad. Tegevuse käigus analüüsitakse olemasolevaid energia- ja kliimakavasid (edaspidi *KEKK*), koostatakse juhised nende täiendamiseks ja vajalike puuduste kõrvaldamiseks ning koostatakse tehnilise lahenduse kontseptsioon eeltäidetud energia- ja kliimakavade koostamiseks. Punkti lisamise vajadus tuleneb sellest, et aastatel 2020-2023 koostatud KOVide *KEKK*ide kvaliteet on väga ebaühtlane, samas on strateegilisel planeerimisel kliimamuutuste leevendamisel ja nende mõjudega kohanemisel kohalikul omavalitsusel väga oluline roll Eesti riigi kliimanetraalsuse saavutamisel aastaks 2050, siis on oluline analüüsida KOVide *KEKK*ide sisu ja koostada juhised *KEKK*ide täiendamiseks ja puuduste kõrvaldamiseks. Tegevusega panustatakse „Eesti 2035“ tegevuskava tegevusse „Strateegilise planeerimise (riigi, KOVide ja regionaalsel tasandil) ja riigieelarve korrastamine, sh kesksete teemade (nt säästev areng, kultuur ja keel, regionaalareng, kliimaeesmärgid, sooline võrdõiguslikkus ja võrdsed võimalused) tervikliku käsitlemise tagamine ning ruumilise arengu koordineeritud kavandamine“. Tegevus on otseselt seotud KOHAK meetmega 2.1. „Teadlikkuse suurendamine kliimamuutuste mõjudest ja riskidest maakasutuses, linnakorralduses ja planeerimises, riskialade planeerimismetoodikate arendamine ning õigusraamistiku korrastamine“. Tegevus panustab PO2 erieesmärgi tulemusnäitajasse PSR09 “Osakaal inimestest, kes on kliimamuutuste mõjudest teadlikud ja tegutsevad” saavutamisse.

Tegevus panustab PO2 erieesmärgi väljundnäitajasse PSO11 “Kohalike omavalitsuste arv, kus on toimunud koolitused, seminarid ja infopäevad ja/või kus on rakendatud kliima kohanemise ja leevendamise meetmeid” saavutamisse.

Punktis 3.1.3 tuuakse välja, et toetatavaks tegevuseks on kliima- ja keskkonnahariduse arendamine haridusprogrammide ja neid toetavate näituste kaudu. Selle tegevuse raames korraldatakse haridusjuhtidele, õpetajatele, noorsootöötajatele, huvikoolide ja keskkonnahariduskeskuste töötajatele kliimahariduslikke koolitusi kliimateemade lõimimisest erinevatesse õppeainetesse ning haridusasutuste kliimakindluse suurendamisest, lisaks luuakse Loodusmuuseumisse kliima ekspositsioon. Punkti lisamise vajadus tuleneb Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2023–2025 tegevustest 1.1 “Keskkonnahariduskeskuste ja haridusasutuste töötajatele korraldatakse koolitused kestliku arengu eesmärkide õppetöösse lõimimisest fookuses kliima, elurikkus ja ringmajandus” ja 2.4 “Toetatakse haridusjuhtidele, õpetajatele, noorsootöötajatele, huvikoolide ja

keskkonnahariduskeskuste töötajatele keskkonnahariduslike koolituste korraldamist ning luuakse võimalused nendel osalemiseks”

Tegevus on otseselt seotud KOHAK meetme 6.2 “Koolieelsete õppeasutuste, üldharidus- ja huvikoolide, keskkonnahariduskeskuse ning kutseõppeasutuste kliimamuutuste mõjuga kohanemise toetamine.” elluviimisega. Tegevus panustab PO2 erieesmärgi tulemusnäitajasse PSR09 “Osakaal inimestest, kes on kliimamuutuste mõjudest teadlikud ja tegutsevad” saavutamisse.

Tegevus panustab PO2 erieesmärgi väljundnäitajasse PSO11 “Kohalike omavalitsuste arv, kus on toimunud koolitused, seminarid ja infopäevad ja/või kus on rakendatud kliima kohanemise ja leevendamise meetmeid” saavutamisse.

Punktis 3.1.4 tuuakse välja, et toetatavaks tegevuseks on andmete kättesaadavuse parandamine. Andmete kättesaadavuse parandamine on vajalik kliimamõjude ja -riskide hindamiseks ja otsustusprotsesside toetamiseks, läbi kliimaeesmärkidele ja rohereformi mõõdikutele seirelahenduste loomise, kliimakahjude analüüsi koostamise, kasvuhoonegaaside ja keskkonnajalajälje arvutamise automatiseerimise ja nende seirelahenduste väljatöötamise ning laiemalt kliimapolitiika valdkonnas otsustamist toetavate andmelahenduste loomine ning andmete avalikustamine. Toetatav tegevus panustab KOHAK üldeesmärki: suurendada Eesti riigi regionaalse ja kohaliku tasandi valmidust ja võimet kliimamuutuste mõjuga kohanemiseks. Lisaks panustab toetatav tegevus KOHAK meetmesse 6.1. “Riskijuhtimise tõhustamine ning riigi- ja KOV-ide asutuste töötajate kliimamuutustega kaasnevate riskide maandamise võimekuse tagamine.”

Tegevus panustab PO2 erieesmärgi tulemusnäitaja PSR09 “Osakaal inimestest, kes on kliimamuutuste mõjudest teadlikud ja tegutsevad” saavutamisse. Tegevus panustab PO2 erieesmärgi väljundnäitajasse PSO11 „Kohalike omavalitsuste arv, kus on toimunud koolitused, seminarid ja infopäevad ja/või kus on rakendatud kliima kohanemise ja leevendamise meetmeid” saavutamisse. Andmete kättesaadavuse parandamine läbi punktis 3.1.4. nimetatud tegevuste ja mudelite väljatöötamise, loob eeldused kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega arvestavate otsuste tegemiseks, mis omakorda suurendab kliimateadlikkust, sh katastroofiohu majanduslike mõjude, kliimariskide juhtimise ja kliimakahjude ennetamise osas.

Käskkirja lisa 1 punkti 3.3 täpsustatakse ning lisatakse punkti lõppu lause „2024. aasta eelarve kinnitab juhtrühm hiljemalt 23.12.2024.“ Punkti muutmise vajadus on seotud Kliimaministeeriumi loomisega ja vastutusvaldkondade ümberstruktureerimisega, mistõttu vajasid käskkirjas nimetatud toetatavad tegevused läbi analüüsimist. Sellest tulenevalt ei olnud võimalik juhtrühmal 2024.aasta tegevusplaani ja ajakava kinnitada ning plaanide kinnitamine lükkub edasi.

Käskkirja lisa 1 punkt 4.1 täpsustatakse ning sõnastatakse järgmiselt: „punktis 3.1 nimetatud tegevuste tulemusena on suurenenud kohalike omavalitsuste kliimavõimekus ja elanike teadlikkus kliimamuutustega seotud riskidest ja võimalustest. Toetuse kasutamise tulemusena on panustatud kliimariskide juhtimise ja operatiivse valmisoleku tagamise parendamisse.“. Punkti muutmise vajadus on tingitud asjaolust, et seoses 1.juulist 2023. aastal loodud Kliimaministeeriumi ning rohereformiüksuse loomise ja kliimaosakonna liikumisega selle üksuse alla, käsitletakse kliimakommunikatsiooni laiemalt KliMi rohereformi kommunikatsioonistrateegia all ja eraldi kliimakommunikatsiooni strateegiat edaspidi ei koostata.

Käskkirja punkti 4.2 täpsustatakse ning muudetakse rakenduskavas muutunud tulemusnäitaja sihttasest. Info on toodud tabelis 1. Baastase on määratud 2019.a läbiviidud Eurobaromeetri uuringu (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2273>) põhjal, mille tulemustest järeldeb, et 47% protsenti vastanutest peab kliimamuutust väga tõsiseks probleemiks. 2023.aastal tõusis kliimamuutustest teadlike inimeste osakaal 48 %le. Euroopa keskmine on 2023 aastal 63%. 2021 aastal oli Euroopa Liidu keskmine osakaal 64%). Sihttase on määratud eeldusega, et Euroopa keskmine aasta aastalt samuti suureneb. Eestlaste teadlikkus kliimamuutustest (2021. aastal 47%) jääb alla ELi keskmisest teadlikkusest kliimamuutustest, mis oli 2021 aastal 64%. Kuna EL keskmine vähenes 2023 aasta (oli 63%), siis me ei planeeri ka Eestis väga suurt teadlikkuse hüppelist kasvu. Näitaja on osakaal inimestest, kes on kliimamuutuste mõjudest teadlikud ja tegutsevad. Raporteeritakse Eurobaromeetri uuringu (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2273>) alusel. Osakaal vastajatest, kes vastasid küsimusele "Kas te olete isiklikult viimase kuue kuu jooksul, võtnud kasutusele meetmeid, et vältida kliimamuutuste vastu?".

Rakenduskava väljundnäitajasse panustavad kõik projekti tegevused. Topeltlugemine välistatakse erieesmärgi tasandil rakendusüksuse poolt.

Käskkirja lisa 1 punkti 4.3 täpsustatakse, sest spetsiifilised näitajad kehtestatakse käskkirja lisa 2 asutuste ja tegevuste lõikes.

Käskkirja lisa 1 punkt 5.1 asendatakse ja sõnastatakse järgmiselt: „5.1. Rakendusasutus on Kliimaministeeriumi finantsosakond.“. Punkti muutmine tuleneb Kliimaministeeriumi loomisest ning kohustuste lahususe tagamiseks on rakendusasutuseks teine osakond võrreldes elluvijatega.

Käskkirja lisa 1 punkt 5.3 asendatakse ja sõnastatakse järgmiselt: „5.3. Tegevuste elluviija on Kliimaministeerium.“. Punkti muudetakse tulenevalt Kliimaministeeriumi loomisest alates 1.juulist 2023.aastast, mille tõttu muutusid ka osakondade ülesanded ning ministeeriumi on lisandunud rohereformi osakond.

Käskkirja lisa 1 punkti 5 täiendatakse ja lisatakse punkt 5.4 järgmiselt: „5.4. Projekti partnerid on Eesti Keskkonnauuringute Keskus, Keskkonnaagentuur ning Eesti Loodusmuuseum.“. Partnerite valikul on lähtutud nende valdkondlikust pädevusest. Partnerite tegevused on toodud p 6.1 ning käskkirja lisa 2. Õigused ja kohustused on toodud ÜSS2021_2027 ja Ühendmääruses.

Projekti partneriks on valitud Keskkonnaagentuur (KAUR), kuna KAUR-i põhimäärusest tulenev tegevusvaldkond on riikliku keskkonnaseire programmi täitmine, keskkonnaga seotud riigisisese ja rahvusvahelise andmevahetuse korraldamine, andmete kogumine ja analüüs, keskkonnaseisundile hinnangute andmine ning elutähtsa teenusena ilmaprognooside, hoiatuste ja nendeks vajalike seireandmete tagamine. KAUR kogub, töötleb ja analüüsib kliimaandmeid, mis on sisendiks kliimamuutuste mõju hinnangutele vee, välisõhu, metsa ja eluslooduse valdkondades, korraldab keskkonnaga seotud rakendusuringuid ja inventuure ning kogub, töötleb ja analüüsib teavet Eesti keskkonnaseisundi ja seda mõjutavate tegurite kohta ning koostab keskkonnaseisundi hinnanguid. Seetõttu on KAUR pädev ja suutlik projekti partnerina projektis osalema seoses kliimaandmete kättesaadavuse parandamisega seotud tegevustega.

Keskkonnauuringute Keskus (EKUK) on riigi omandis olev äriühing, kelle põhitegevus on keskkonnauuringute läbiviimine. Muuhulgas on EKUK tegevusvaldkondadeks keskkonnavaline teadus- ja arendustegevus, keskkonnaseisundi kontrollimine, jälgimine, fikseerimine ja prognoosimine; keskkonnauuringute ja ekspertiiside teostamine, keskkonnaseisundi ja loodusvarade kohta andmete kogumine, töötlemine ja säilitamine. EKUK on KliM pikaajaliseks partneriks olnud riikliku KHG heite inventuuri ja prognooside koostamises. Seetõttu on EKUK pädev ja suutlik osalema kasvuhoonegaaside (edaspidi KHG) ja keskkonnajalajälje arvutamise automatiseerimises ja nende seireks lahenduste väljatöötamises ning kliimaseaduse rakendamise progressi kirjeldava ja kliimaeesmärkide täitmise visuaalsete tööriistade loomises.

Loodusmuuseumi tegevusvaldkondadeks on koguda, säilitada ja uurida elusa ning eluta looduse mitmekesisust, selle arengut nii ajas kui ruumis ning vahendada seda üldsusele teaduslikel ning hariduslikel eesmärkidel. Loodusmuuseumi põhiülesannete hulgas on Eesti ja muu maailma loodus- ja keskkonnakaitset kajastavate ekspositsioonide ja näituste korraldamine ning loengute, koolituste ja erialaste konsultatsioonide korraldamine loodushariduslikel eesmärkidel. Loodusmuuseumi visiooniks on olla Eesti looduse mitmekesisuse talletaja ning keskkonnateadlikkuse ja -hoidlikkuse majakas nii Eestis kui ka kaugemal. Seega on Loodusmuuseum pädev ja suutlik kliimateadlikkuse suurendamise projektides osalema.

Käskkirja lisa 1 punkt 6.1 asendatakse ja sõnastatakse järgmiselt:

Elluviija moodustab projekti juhtrühma, mis koosneb Kliimaministeeriumi, projekti partnerite, ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi esindajatest. Käesoleva käskkirja punktis 3.1.1 ja 3.1.2 nimetatud sisulist tegevust korraldab elluviija, punktis 3.1.3 sisulist tegevust korraldab Eesti Loodusmuuseum, punktis 3.1.4 sisulist tegevust korraldavad Keskkonnaagentuur ja Eesti Keskkonnauuringute Keskus. Projekti juhtrühma kaasatakse vaatlejana rakendusüksuse esindaja.

Punkti muutmine on tingitud Kliimaministeeriumi loomisest, aga samuti ka toetatavate tegevuste sisulisest muutmisest ja sellega seotud valdkonna liikumisest Rahandusministeeriumi alt Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kohalike omavalituste osakonna alla.

Elluviijaks on volitatud Kliimaministeerium. Projekti elluviija on võimeline talle pandavat kohustust eesmärgipäraselt täitma, kuna ta on üks kliimapoliitika valdkonna eest vastutajatest. Selle tagab riigieelarveliste vahendite kasutamise võimalus.

Projekti tehnilist ja sisulist poolt juhib elluviija, kes korraldab ka projektiga seonduva asjaajamise nii elluviija kui partnerite osas. Elluviija detailsemad ülesanded osakondade ja teenistujate lõikes kinnitatakse projekti juhtrühmas. Elluviijana ei osale projektis kliimaministeeriumi finantsosakond, kes täidab kohustuste lahususe tagamiseks rakendusasutuse funktsiooni.

Projekti partnerid on võimelised neile pandavaid kohustusi eesmärgipäraselt täitma, kuna nad on ühed kliimapoliitika valdkonna eest vastutajatest. Lisaks tagab partnerite toimimise riigieelarveliste vahendite kasutamise võimalus. Projekti tehnilist ja sisulist poolt juhib elluviija projektijuht, kes korraldab ka projektiga seonduva asjaajamise nii elluviija kui partnerite osas.

Kui elluviija kasutab toetust projektijuhtimiseks, siis see on otsene personalikulu, millele lisandub 15% ühtse määra kulu. Kui elluviija või partnerid kasutavad otsest personalikulu projekti sisuliste tegevuste elluviimiseks, siis sellele lisandub samuti 15% ühtse määra kulu.

Projekti kaudsed kulud ühtse määra alusel on nimetatud ühendmääruses § 21 lõikes 4.

Projekti põhjendust, kuluefektiivsust ja projekti kooskõlas Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtte ja sihiga tegevuste täpsustamine ei muuda.

Käskkirja lisa 1 punkt 6.4 asendatakse ja sõnastatakse järgmiselt: „6.4. Projekti elluviija ja partnerid ei osale projekti rakendamise edukuse hindamisel.“.

Käskkirja lisa 1 punktid 6.8 ja 6.9 asendatakse ja sõnastatakse järgmiselt:

6.8. Juhtrühm otsustab konsensuslikult, arvestades ühendmääruse §-s 7 nimetatud valikukriteeriume, millised tegevused, arvestades kuluefektiivsust ja abikõlblike kulude võimalikkust ning projekti eesmärgi, projektis ära tehakse.

6.9. Kui juhtrühm ei jõua konsensusele, langetab otsuse Kliimaministeeriumi juhtkond arvestades ühendmääruse §-s 7 nimetatud valikukriteeriume.

Käskkirja punktis 1.4 on öeldud, et toetatavate tegevuste valikul lähtutakse ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldistest valikukriteeriumidest ja -metoodikast. Toetatavate tegevuste valimiseks kasutatavad valikukriteeriumid ja metoodikad vastavad Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-le 7.

Seirekomisjoni poolt 31.05.2022 kinnitatud, muudetud 12.04.2023 ja 16.05.2024 „Läbivad valikukriteeriumid, mida kohaldatakse kõikidele ühtekuuluvuspoliitika 2021-2027 rakenduskava poliitikaeesmärkidele ning nende raames toetatavatele meetmetele“ punkti 3 kohaselt vastavaks tunnistatud projektid hinnatakse viie kriteeriumi lõikes. Need on järgmised:

1. projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele;
2. projekti põhjendatus;
3. projekti kuluefektiivsus;
4. toetuse taotleja suutlikkus projekti ellu viia;
5. projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega.

Nimetatud nõude täitmisega seotud detailne info on toodud välja käskkirja koostamise seletuskirjas.

Käesoleva käskkirja muudatusega mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele, projekti põhjendatuse, projekti kuluefektiivsuse, toetuse taotleja suutlikkuse osas projekti ellu viia ning projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtide osas ei muutu.

Täpsustame ainult, et seoses Kliimaministeeriumi moodustamisega ei planeerita eraldi riiklikku keskkonna valdkondlikku arengukava (edaspidi *KEVAD*). Seirekomisjoni poolt kinnitatud esimese valikukriteeriumi „projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega“ täitmise tagab valdkondliku arengu sihtide seadmisel vastava valdkonna strateegiline arengudokument KOHAK ning toetuse panustamine Eesti 2035 sihti.

Eesti 2035 arengukava koostamisse kaasati laiem avalikkus läbi arvamusrännaku formaadi, kus kõigil huvilistel oli võimalus üleriigilise strateegia kujundamisel kaasa rääkida. Lisaks tutvustati plaanitavaid rakenduskava kohaseid sekkumisi 2022. aasta sügisel suuremates linnades üle Eesti.

Pärast Kliimaministeeriumi moodustamist hakati koostama ministeeriumi terviklikku strateegilist vaadet, mille tulemusena moodustati kaks tulemusvaldkonda: 1) kliima,

energeetika ja elurikkus; 2) elukeskkond, liikuvus ja merendus. Kliima, elurikkuse, kiirguse, maavarade ja välisõhu teemad on kliima, energeetika ja elurikkuse tulemusvaldkonnas. Ringmajanduse, jäätmete, mere ja vee teemad on elukeskkonna, liikuvuse ja merenduse tulemusvaldkonnas. Ruumiandmed ja maa korralduse teemad liikusid Kliimaministeeriumi moodustamisel Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse. Veel ei ole otsustatud, millised uued riiklikud (valdkondade ülesed) arengukavad Kliimaministeeriumi teemasid katma hakkavad ja millal uusi riiklikke arengukavasid koostama hakatakse.

Detailsete tegevuste ja eelarve kinnitamisel lähtuvad projektide juhtrühmad alati igakordselt eespool kirjeldatud valikukriteeriumitest lähtuvalt ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldistest valikukriteeriumidest ja -metoodikast.

Käskkirja lisa 1 punktis 8.3 vähendatakse projekti eelarvet 1 miljoni võtta. See summa suunatakse avatud taotlusvooru kohalikele omavalitsustele. Rakenduskavaga kooskõlas olev sekkumine on „KOV kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed“, nr 21.2.3.13. Eelarve kasutamine toimub vastavalt tabelis 4 toodule.

Rakendus-skeem	Tegevuse kogueelarve EL osa €	Planeeritud eelarve riikliku kaasfinantseeringuna €	Planeeritud eelarve omafinantseeringuna €	Kokku
Käskkiri	4 096 665	722 941	0	4 819 606
Määrus	4 103 335	150 000	574 118	4 827 453
Kokku:	8 200 000	872 941	574 118	9 647 059

Tabel 4. Sekkumise nr 21.2.3.13 eelarve jagunemine määruse ja käskkirja vahel

Eelarve kasutamine oli eelnevalt planeeritud käskkirja raames suurem. Peale Kliimaministeeriumi moodustamist ja tegevuste ümber planeerimist võtame 1 miljon EL toetust käskkirjast välja. Info on toodud tabelis nr 5.

	Tegevuse kogueelarve EL osa €	Planeeritud eelarve riikliku kaasfinantseeringuna €	Kokku
Kehtiv käskkiri	4 946 664,69	872 940,83	5 819 605,52
Eelarve välja võtmine	850 000,00	150 000,00	1 000 000,00
Käskkirja eelarve peale muudatust	4 096 664, 69	722 940,83	4 819 605,52

Tabel 5. Käskkirja eelarve muudatus.

Käskkirja lisa 1 punkti 9.1 täpsustatakse käskkirja teksti, sest ühendmääruse kasutamisel ei ole vajalik tuua välja tema detailne sõnastus.

Käskkirja lisa 1 punkti 9.2.5 täpsustatakse, et abikõlblikud kulud on projekti toetatava tegevuse- ja elluviija projekti juhtimise personalikulud, mis on nimetatud ühendmääruse §-s 16.

Käskkirja lisa 1 punkt 9.2.6 tunnistatakse kehtetuks, sest detailplaneeringute näitel pilootprojektide koostamine ei ole enam asjakohane, kuna Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi poolt on juba väljaarendamisel kohalike omavalitsuste ja planeerijate jaoks kestliku planeerimise tööriist.

Käskkirja lisa 1 punkti 9.2.7 muudetakse tema numeratsiooni ja sõnastatakse ringi, sest vajalik on toetada kliima- ja keskkonnavaldkonna teadlikkuse suurendamist, sealjuures peavad olema

abikõlblikud ka rohereformi kommunikatsioonistrateegia elluviimisega seotud otsesed kulud. Rohereformi kommunikatsioonistrateegia (töödokument, seisuga 30.11.2023) on käesoleva käskkirja alusel tegevuste planeerimisel aluseks.

Punktiga 9.2.7 täpsustatakse, et projekti elluviija projekti juhtimise kulud on alates 01.01.2024 abikõlblikud. Punkti lisamine on vajalik seetõttu, et kuna projekti juhtimine algas sisuliselt 1.jaanuarist 2024, mil alustati käskkirja muutmise ettevalmistustega sh koosolekud ja ajurünnakud erinevate osakondade vahel, kliimateadlikkuse suurendamiseks vajalike tegevuste kaardistamine, partnerite valimine ja tegevusteks vajaliku eelarve planeerimine, siis on vajadus katta projekti juhtimisega tekkinud tööjõukulud tagasiulatavalt.

Käskkirja lisa 1 lisatakse alapunkt 9.4.3, sest abikõlblikud ei ole ministri käskkirjade 12.12.2022 nr 429, 16.12.2022 nr 436 ja 1.09.2023 nr 367, ja 04.09.2023 nr 361 ning määruste 31.08.2023 nr 53, 05.03.2024 nr 13 ja 14.03.2024 nr 21 alusel toetatavate tegevuste kulud.

Käskkirja lisa 1 punkti 10.4 lisatakse juurde partnerite kohustus. Elluviija ja partnerid esitavad riigihanke korraldamist tõendavad dokumendid, kui riigihange ei ole läbi viidud riigihangete registris ja hankelepingu abikõlblike kulude summa ilma käibemaksuta on võrdne 20 000 euroga või sellest suurem.

Käskkirja lisa 1 punktis 10.7 täpsustatakse viimase maksetaotluse esitamisega seonduvat.

Käskkirja lisa 1 punkti 11 lisatakse juurde partnerite kohustused.

Käskkirja lisa 1 punkt 11.2 täpsustatakse viidet määrusele.

Käskkirja lisa 1 punkti 11.3 täpsustatakse info vahetamist rakendusüksusega ning punktis 11.6 täpsustatakse vähese tähtsusega abi andmisega seotud kohustusi elluvijale ja partneritele. Elluviija esitab rakendusüksusele info kogu projekti kavandatavate, elluviidavate või lõpetatud riigihangete ja maksete kohta igal aastal 15. jaanuariks ja 1. juuliks. Info esitatakse projekti elluviimisega seotud aastate lõikes ning infot ajakohastatakse vähemalt 2 korda aastas.

Käskkirja lisa 1 lisatakse punktid 11.7 kuni 11.9.

Käskkirja lisa 1 punktides 12.1 kuni 12.4 täpsustatakse vähese tähtsusega abi andmise reegleid.

Käskkirja lisa 1 punktis 13.6 kirjutatakse selgemini välja, et projekti elluviija esitab projekti lõpparuande vastavalt käesolevas käskkirjas punktis 10.7 kirjeldatule.

Käskkirja lisa 1 punktides 16.1 kuni 16.8 täpsustatakse vähese tähtsusega abi andmise reegleid.

Käskkirja muutmise punktis 3 asendatakse käskkirja lisa 2 ning tuuakse välja projekti kogumaksumus ja hinnanguline eelarve jagunemine elluviija ja partnerite vahel. Hinnanguliselt jaguneb eelarve asutuste lõikes järgmiselt:

Kliimaministeeriumi tegevuste (kliimateadlikkuse suurendamiseks vajalike tegevuste elluviimine vastavalt rohereformi kommunikatsioonistrateegiale, kohalike omavalitsuste energia- ja kliimakavade analüüsimine ja juhise koostamine nende kvaliteedi parandamiseks

(ca 438 605 eurot) ja projektijuhtimise kulud kuni 31.12.2029 (projektijuhtimise kulud 6 aasta peale kokku on ca 341 000 eurot).

Eesti Keskkonnauuringute Keskuse tegevuste (andmete kättesaadavuse parandamine, sh kasvuhoonegaaside (edaspidi KHG) ja keskkonnajalajälje arvutamise automatiseerimine, nende seireks lahenduste väljatöötamine ning kliimakindla majanduse seaduse rakendamise progressi kirjeldava ja kliimaeesmärkide täitmise visuaalsete tööriistade loomine) eelarve on ca 520 000 eurot.

Keskkonnaagentuuri tegevuste (rohereformi mõõdikutele visuaalse seirelahenduse loomine ning asja- ja ajakohaste andmete avaldamine, sh rohe- ja kliimapoliitika valdkonnas otsustamist toetava kliimakahjude uuringu koostamine;) eelarve on ca 500 000 eurot.

Eesti Loodusmuuseumi tegevuse (loodusmuuseumi kliima ekspositsiooni väljatöötamine ja ehitamine uude Loodusmuuseumi hoonesse ning kliima- ja keskkonnateadlikkuse suurendamine (kõrgemate kliima- ja keskkonnakaitse kursuste läbiviimine, kliima- ja keskkonnahariduse arendamiseks vajalikud tegevused (haridusjuhtidele, õpetajatele, noorsootöötajatele, huvikoolide ja keskkonnahariduskeskuste töötajatele keskkonnahariduslike koolituste, sh õuesõppest, keskkonnateadlikust majandamisest ja rohereformist, korraldamine), õppematerjalide koostamine ja levitamine, keskkonnahariduse konverentsi korraldamine, keskkonnateadlikkusele suunatud tegevuste korraldamine (kampaaniad, seminarid, õppeprogrammid)) eelarve on ca 3 020 000 eurot.

Detailsemalt täpsustatakse asutuste ja tegevuste lõikes vajadusel eelarved projekti juhtrühmas.

3. Käskkirja eelnõu vastavus ELi õigusele

Käskkirja eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas vastava ELi õigusega.

Käskkirja eelnõu on muuhulgas kooskõlas järgmiste ELi määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ühissätete määrus);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi;
- Euroopa Komisjoni määrus (EL) 2023/2831.

Euroopa Liidu määrused on Eestile otsekohalduvad, mistõttu eelnõus nimetatud ülesannete täitjal tuleb juhendada neist otse, arvestades eelnõus ja selle alusel antavates Vabariigi Valitsuse määrustes sätestatud. Eelnõus on ühissätete määruse sättele viidatud, kui ülesande sisu on ühissätete määrusega reguleeritud, mis teeb hõlpsamaks asjakohase regulatsiooni leidmise.

4. Käskkirja mõju

Käskkirjaga reguleeritava meetme tulemused aitavad projekti eesmärgid saavutada, kaasates projekti juhtrühma asjakohased osapooled ning välditakse liigset bürokraatiat.

Käskkirja muudatusega seoses hindame, et saame olulised projektis toodud tegevused tehtud väiksema eelarvega, kui see oli algselt kavandatud. Väiksema eelarvega saavutatakse ka käskkirjas toodud mõõdikutele seatud sihttasemed. Käskkirjal on positiivne mõju seatud eesmärkide saavutamiseks, sest täpsustatakse toetuse andmisel valdkondliku arengusuuna olukorda. Ei kahjusta oluliselt, kliimakindluse ja riigiabi analüüs võrreldes kehtestatud käskkirja seletuskirjas tooduga, sisuliselt kohaldub ka käesoleva käskkirjas toodud tegevustele. Käskkirja tegevus on kooskõlas Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavaga perioodiks 2021–2027. Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist.

5. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Haridusministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Riigikantseleiga, Euroopa Komisjoniga ja perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitikate rakendamise seirekomisjoni liikmetega ning Eesti Linnade ja Valdade Liit ja Riigi Tugiteenuste Keskusega. Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) eelnõu juhtkomisjonile.